

Theaterschap eist Vakmanschap

Grolsch
bier

Vakmanschap is meesterschap

15 juni, Den Haag, Gemeentemuseum, 20.15 uur
16 juni, Utrecht, 't Hoogt, 20.30 uur
19 juni, Rotterdam, De Lantaren, 20.30 uur
21 juni, Amsterdam, Tropeninstituut, 20.15 en 22.30 uur

Volkstheater uit India

Gezongen en gedanst legende van Pabuji;
kathputli-marionnettentheater uit Rajasthan

Sri Parbhu Ram Bhopa/
Srimati Rukma Devi _____ Pabuji-legende

Sri Babu Lal/
Sri Bhagwan Das Bhat _____ Marionnettentheater

Volkstheater uit Rajasthan

Rajasthan

In het noordwesten van de republiek India ligt de deelstaat Rajasthan. Vroeger waren daar in dit gebied tal van koninkrijkes en baronieën gevestigd, waar trotse landheren, Rajputs, leefden, die steeds een bedreiging vormden voor het centrale gezag in Delhi. Rijk is het gebied aan legenden, die vertellen van de heldendaden van zijn inwoners. Rondreizende verhalenvertellers, muzikanten en poppenspelers houden de traditie levend van het roemrijke verleden van Rajasthan.

De Pabuji-legende

De zangers van Pabuji verhalen van hun held in een soort Odyssee die twaalf uur lang is. Een voorstelling wordt gewoonlijk verdeeld over twee avonden maar als het publiek zo'n lange voorstelling niet kan betalen wordt het epos ingekort tot één avond.

Op een open ruimte in een dorp wordt een ruim vijf meter lange beschilderde doek opgesteld. Op de doek, de Pabuji par, staat het leven van de held in een kleine honderd scènes uitgebeeld. Na een korte rituele plechtigheid – de aanhangers van Pabuji zijn Hindoes – wordt met de voorstelling begonnen. De zanger en zijn vrouw, de bhopo en bhopi, zingen en reciteren het verhaal, waarbij de man zichzelf begeleidt op een heel eenvoudig snaarinstrument. Tijdens het vertellen, zingen en dansen wijst de bhopo de desbetreffende scènes aan op de doek, terwijl de bhopi hem bijlicht met een olielampje. De zangen hebben soms een haast hypnotische kracht.

De voorstelling houdt het midden tussen "een avondje uit" en een rituele plechtigheid.

Het ene moment bestaat er een hechte band tussen zangers en publiek: de bhopo maakt b.v. opzettelijk – humoristische – fouten in de tekst, die gecorrigeerd worden door zijn toehoorders. Dan weer lijkt het publiek meer geïnteresseerd in het drinken van thee, het troosten van een huilende baby of het weggagen van een loslopende hond.

Over wie is dit alles nu te doen? Pabuji was de zoon uit het huwelijk van een plaatselijk heerser en een hemelse nymph. Voor het huwelijk van zijn nichtje belooft hij een imposant bruidsgeschenk: de kamelen die toebehoren aan de machtige Hinduïstische demon Ravana. Tezamen met zijn vier helpers en zijn goddelijke merrie weet hij de dieren te veroveren. Op de terugweg van zijn veroveringsexpeditie ontmoet hij zijn toekomstige bruid, Phulvanti, de dochter van een andere plaatselijke heerser. De "love-story" die zich tussen die twee ontwikkelt, zal een dramatisch einde hebben. Pabuji heeft namelijk aan een dame in de buurt beloofd haar te hulp te komen wanneer haar kudde koeien bedreigd zal worden. En natuurlijk, terwijl de huwelijksceremonie tussen Pabuji en Phulvanti net aan de gang is, wordt de bruidegom weggeroepen. Nu zijn de koeien gestolen door zijn eigen zwager en Pabuji aarzelt daarom de boosdoener te doden, hetgeen hem en zijn broer het leven kost. De beide weduwen werpen zich daarop op de brandstapel. Maar de dood van Pabuji en zijn broer wordt gewroken door het zontje van de laatste.

Pabuji moet gezien worden als een pastorale held.

Held? Volgens onze westerse maatstaven gedraagt hij zich vaak als antiheld.

Het interessante is dat, hoewel het verhaal tal van goddelijke implicaties heeft en de zangers en hun publiek hem ook als god vereren, de historiciteit van de held is vastgesteld.

Hij moet in de veertiende eeuw geleefd hebben.

Een koningskroniek uit de zeventiende eeuw vertelt ondermeer uitvoerig over hem.

We kunnen wel stellen dat de opvoeringen van vandaag een volks karakter hebben, maar de achtergronden van de held moeten in de hoofse traditie gezocht worden.

De schilderingen op de Pabuji-doeken kunnen dan ook niet los gezien worden van de hofschilderkunst in Rajasthan.

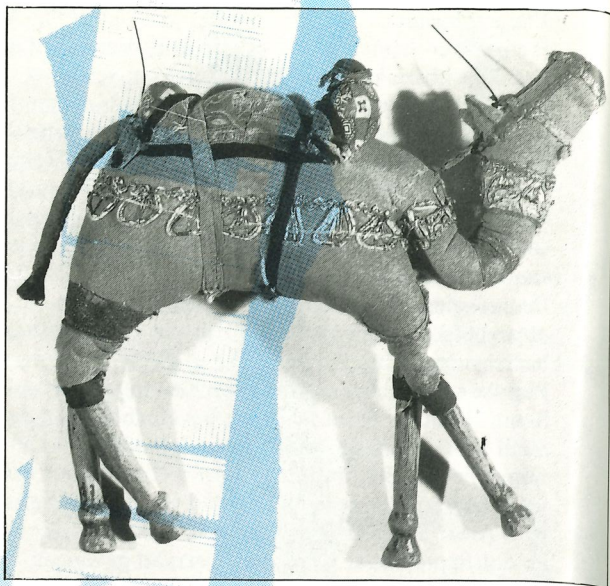
Poppentheater

Het poppentheater is heel populair in verschillende delen van Rajasthan. Het gaat hierbij niet om schaduw-poppentoneel zoals in andere delen van India en de wajang kulit in Indonesië, maar om een marionetten-theater, kathputli genoemd. Dit wordt in het Holland Festival door twee poppenspelers gebracht, waarbij het verhaal met liederen wordt afgewisseld. Ook worden soms komische geluidseffecten toegevoegd met een soort fluitje.

De verhalen die bij het poppentheater worden opgevoerd, hebben soms de strijd van de Rajasthani-heersers tegen het moslimgezag in Delhi tot onderwerp. Populair is b.v. de tragische geschiedenis van Rao Amar Singh Rathore. Deze favoriete bevelhebber van de keizer Shah Jahan was eens te lang van de hoofdstad Delhi weggebleven. Bij zijn terugkomst werd hij door een jaloerse Vizier in de aanwezigheid van het hof beledigd. Rao Amar Singh trok zijn zwaard, stak de Vizier neer en ontsnapte, maar werd door verraad gevangen genomen en door zijn eigen zwager vermoord. Ook wordt de liefdesgeschiedenis van Dhola Maru opgevoerd en delen van het klassieke Hindoe-epos Ramayana. Het thema van het Holland Festival 1978 "Volkskunst en relaties met klassieke kunst" wordt zowel in de Pabuji- als in de kathputli-voorstelling heel intensief aan de orde gesteld. Het is boeiend de wisselwerking tussen de grote traditie van het Hindoeïsme en de heldenvertellingen aanschouwelijk te zien uitgebeeld.

E. Hartkamp-Jonxis

Marionettenheater uit Rajasthan

Dit programma kwam tot stand met medewerking van de Indiase Ambassade te Den Haag en met deskundige adviezen van Sri Komal Kothari van het Rajasthan Centre of Folklore te Borunda en dr. John Smith van de School of Oriental and African Studies te Londen, die ook de tournee begeleiden.

Bij dit programmaboekje hoort een handig opberghoesje dat nog veel meer informatie geeft over 'Volkskunst en klassieke kunst' (niet-westers) in het Holland Festival 1978.

Dit hoesje is **gratis** in dit theater te verkrijgen.
Let op de aanduiding: Hier gratis programmahoesje.
